

Yliopistokirjastojen neuvoston työvaliokunnan kokous

Aika: Maanantai 8.12.2003 klo 13–15.45
Paikka: Monrepos-sali, Helsingin yliopiston kirjasto,
Osallistujat: Päivi Kytömäki, pj., Tore Ahlbäck, Kai Ekholm, Mirja Iivonen, Ari Muhonen,
Marita Turpeinen
Poissa: Tore Ahlbäck
Asiantuntijat: Kristiina Hormia-Poutanen
Sihteeri: Irma Reijonen

1. Kokouksen avaus

Päivi Kytömäki avasi kokouksen.

2. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin asialista.

3. Tiedotusasiat

3.1. Kansalliskirjasto 2002 seurantaryhmä

Päivi Kytömäki kertoi, että seurantaryhmä on ottanut käyttöön nimen Kansalliskirjasto 2005 -työryhmä. Sen työ on jaettu kolmeen osa-alueeseen: kirjastoja koskevan maksupäätöksen muutostarpeet ja kustannusvaikutukset (selvitysmiehenä Sauli Laitinen); kansalliskirjaston nykyinen rahoitusrakenne ja -perusteet; kansalliskirjaston peruspalvelut, palvelurakenteet ja tuleva rahoitus. Selvitystehtäviä varten asetetaan valmisteluryhmiä. Seuraava kokous pidetään 4.2.2004.

Kansalliskirjaston peruspalveluita, palvelurakenteita, yhteistyötä ja tulevan rahoituksen rakennetta selvittävä valmisteluryhmä on aloittanut työnsä. Yliopistokirjastoista valmisteluryhmässä ovat mukana Päivi Kytömäki ja Ari Muhonen.

Valmisteluryhmä on keskustellut siitä, mitkä ovat kansalliskirjaston keskeiset palvelut koko kirjastoverkolle ja mitkä ovat sektorikohtaisia palveluja. Kirjaston roolia palvelujen tuottajana ja kehittäjänä konkretisoidaan. Valmisteluryhmän seuraava kokous on 15. tammikuuta.

Kai Ekholm kertoi, että Helsingin yliopistossa on asetettu kansalliskirjaston toimialalajennukseen liittyvä sisäinen tukiryhmä, jonka tehtävänä on pohtia HY:n ja kansalliskirjaston yhteistyötä ja kirjaston palveluja yliopistolle sekä kehittää palvelu- ja tulossopimuksia.

3.2. ELAB - European Library Advisory Board

Ari Muhonen kertoi, että Endeavor on valinnut ELAB:n jäsenet. Suomea ryhmässä edustaa Kai Ekholm. Ensimmäinen kokous pidetään maaliskuussa Lontoossa.

3.3. Tietokarttahanke

Irma Reijonen kertoi, että opetusministeriön kanssa on alustavasti keskusteltu jatkorahoituksesta. Hankkeen ohjausryhmä on suunnitellut Tietokartta-hankepäivän järjestämistä keväällä ja mahdollisesti workshopia myöhemmin syksyllä. Neuvosto voi olla koollekutsujana, mutta ohjausryhmä vastaa sisällöstä.

3.4. Informaatiolukutaitohanke

Mirja Iivonen kertoi, että informaatiolukutaitohankkeen koordinaattorin tehtävä laitetaan hakuun piakkoin. Koordinaattoria haetaan maaliskuun 2004 alusta 3 v:ksi palkkaluokalla A22. Hankkeen tehtäviä ovat keskeisten informaatiolukutaidon elementtien tunnistaminen, opintosuunnitelman tekeminen, verkko-opetuksen kehittäminen, puuttuvien opetusaineistojen ja moduulien tekeminen sekä yhteistyöverkoston kehittäminen.

4. Tehtävänimikkeet yliopistokirjastoissa

Kirjastojen henkilöstöhallinnosta vastaavat ovat koonneet tietoja käytössä olevista nimikkeistä ja tehneet suosituksen nimikkeistön selkiyttämiseksi. Asian käsittely siirrettiin seuraavaan kokoukseen.

5. Yhteistyö virtuaaliyliopiston kanssa

5.1. Osallistuminen virtuaaliyliopiston johtolimiin

Ari Muhonen on SVY:n hankkeiden ESR-ohjausryhmän jäsen. On keskusteltu siitä, että yliopistokirjastoilla tulisi olla edustaja myös SVY:n johtokunnassa.

SVY:n johtokunta on uusiutumassa ensi vuonna. Siihen on tarkoitus kutsua asiantuntijajäseneksi myös kirjastojen edustaja samalla tavoin kuin CSC:stä ja SYL:stä. Kansalliskirjaston edustuksesta on myös keskusteltu, koska SVY:ssä tarvitaan keskitettyjen palvelujen näkökulmaa ja tuntemusta. Verkko-opetuksen tarvitsemien paikallisen ja palveluiden näkökulmasta tarvittaisiin yliopistokirjastojen asiantuntemusta. Jos johtokunnassa käsitellään pääasiassa keskitettyjen palvelujen rakentamista, on perusteltua, että edustaja tulee kansalliskirjastosta. Työvaliokunta kannatti Kristiina Hormia-Poutasta kirjastojen edustajaksi virtuaaliyliopiston johtokuntaan.

Keskusteltiin myös siitä, että olisi tarpeen nimetä yliopistokirjastojen virtuaaliyliopistoyhdyshenkilö, joka voisi osallistua yhdyshenkilötapaamisiin ja tiedottaa molempiin suuntiin.

Päätettiin tiedustella Jarmo Saartin kiinnostusta ryhtyä SVY-yhdyshenkilöksi ja ehdottaa tällaista järjestelyä SVY:n kehittämysyksikölle.

5.2. Osallistuminen SVY-päivien järjestämiseen

Virtuaaliyliopistopäivät pidetään 23.-24.3.2004. Vuoden 2003 SVY-päivillä kirjastot järjestivät informaatiolukutaitoaiheisen session. Lisäksi esiteltiin tiedonhakuportaalia, DOMSia ja OpenURLia.

SVY ryhtyy piakkoin valmistelemaan vuoden 2004 ohjelmaa. Kai Ekholm on ehdottanut yhden session aiheeksi kansallinen sähköisen julkaisemisen arvoketju: sisältötuotanto, hankinta, jakelu, käyttö ja arkistointi. Kirjastot ovat vaihtelevin tavoin mukana tämän ketjun toimijoina ja kansalliskirjastolla on tarjolla tai kehitteillä palveluja, jotka tukevat näitä toimintoja.

Kirjastojen osallistumiseksi päivien toteutukseen on tarpeen nimetä yhdyshenkilö, joka on mukana suunnittelemassa ohjelmaa. Tiedustellaan, onko Jarmo Saarti kiinnostunut.

6. Keskustelu seuraavan vuoden toiminnasta

6.1. Toimintasuunnitelman 2003–2004 tarkistus

Toimintasuunnitelma 2003-2004 on verkossa osoitteessa <http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/neuvosto/toimsu2003-2004.htm>. Keskusteltiin toiminnan painotuksista vuonna 2004. Suunnitelmaa tarkistetaan siten, että lisätään sinne vuoden 2004 aikana toteutettavat asiat, niiden aikataulu, resurssit ja vastuut. Toimintasuunnitelman tarkistus käsitellään neuvoston kokouksessa 1.4.

Yhteishankkeet informaatiolukutaidon opintosuunnitelma ja tietokartta

Seurataan, miten yhteishankkeet edistyvät.

- kk-tiedottaa tarjoaa hankkeille säännöllisen tiedotuskanavan
- hankkeet raportoivat neuvostolle huhtikuun kokouksessa ja syksyllä pidettävässä kokouksessa
- infolukutaitohankkeen ohjausryhmään nimetään yo-kirjastojen neuvoston edustaja

Yliopistojen julkaisutoiminta kirjastojen toiminnassa

Tavoitteena on yhteistyöverkoston luominen ja tiedon jakaminen hyviksi osoittautuneista käytännöistä kirjastoissa julkaisutoimintaa hoitavien kesken. Vuoden 2004 aikana kirjastoissa käynnistyy hankkeita DOMS:n käyttöönottamiseksi ja DSpace:n pilotoimiseksi. Julkaisutietojen luettelointi ja julkaisutietokannat ovat myös kehittämiskohteita.

- Selvitetään yliopistojen julkaisutoiminnan nykytilaa: kootaan ajantasaista tietoa käytetyistä ohjelmistoista, formaateista, arkistoinnista, julkaisumääristä ja käytännöistä. Hyödynnetään jo tehtyjä selvityksiä ja saatetaan niiden tiedot ajan tasalle.
- Tehdään kysely kirjastoille siitä, millä tavoin ne ovat mukana yliopiston julkaisutoiminnassa: millaisia ovat julkaisemisen prosessit, yhteistyötahot, millaisia ohjeita tekijöille on tarjolla, miten julkaisemista rahoitetaan. Tavoitteena on kuvata julkaisuprosessi kokonaisuudessaan siten, että myös julkaisurekisterit ja arkistointi otetaan huomioon.
- Jos halutaan arvioida erilaisten ratkaisujen hyviä ja huonoja puolia ja antaa suosituksia, on määriteltävä kriteerit ja näkökulma, mistä arviointi tehdään.
- Selvityksen jälkeen järjestetään julkaisutoiminnassa mukana olevien kirjastolaisten tapaaminen. Selvitystä ja tapaamista valmistelevat Ari Muhonen, Mirja Iivonen ja Ville Varjonen.

Open access -julkaiseminen

Open access -julkaisemista tehdään tunnetuksi yliopistoissa ja edistetään open access -kanavien käyttöä ja tunnettuutta tiedottamalla niistä tutkijoille. Pyritään vaikuttamaan yliopiston päätöksentekijöihin open access -julkaisemisen tukemiseksi.

- Toimitaan edelleen FinnOA-työryhmässä, jonka tavoitteena on tiedottamalla ja päättäjiin vaikuttamalla edistää tieteellisen tiedon vapaata saatavuutta. Organisaatioiden omien julkaisuarkistojen perustaminen ja suomalaisten vapaasti saatavien verkkolehtien määrän lisääminen ovat ryhmän pitkän ajan tavoitteita.
- Kk-tiedottaa -verkkotiedote tarjoaa vakiopalstan open access -asioille.
- Kirjastoihin voidaan perustaa tukiryhmiä, jotka seuraavat ja tiedottavat omassa yliopistossaan.

- Hyviä käytäntöjä ja ideoita jaetaan kirjastojen kesken.

Arviointimenetelmien kehittäminen ja rahoitus selvitys

- Arvioinnin kehittämisessä hyödynnetään aiempia tutkimuksia ja kokemuksia. Selvitetään, mitä yhteistilastoon koottuja tietoja voidaan käyttää arvioinnin välineenä. Tilastojen tulisi olla yhteismitallisia ja luotettavia. Tarvittaessa kirjastojen lukujen erilaisuutta on selitettävä sanallisesti toimintaa kuvaamalla.
- Kun kehitetään toimintaa kuvaavia mittareita, on tärkeää että suoritteiden tehokkuuden mittaamisen lisäksi kuvataan myös toiminnan hyötyjä ja vaikuttavuutta. Seurataan, millaisia mittareita on käytössä tai kehitteillä muualla, mm. IFLAssa. HYK:n yhteistilastosuunnittelija on mukana ISO:ssa TC46:n tilasto- ja suoritusmittaristandardeja kehittämissä työryhmissä. Myös FinELibissä kehitetään toiminnan mittareita.
- Kirjastojen rahoitustavat kartoitetaan osana arvioinnin ja tilastoinnin kehittämistä: suora, epäsuora ja ulkopuolinen rahoitus; keskitetty ja hajautettu rahoitus, tilakulujen budjetoitavat.
- Erilaiset tulosneuvotteluasiakirjojen jäsenyykset antavat malleja tulosanalyysin tekoon ja vaikuttavuuden esittämiseen. Myös näitä kokemuksia ja asiakirjoja jakamalla voidaan kehittää yhteisiä arviointimenetelmiä.
- HYK:ssa tilastosuunnittelija tekee tarvittavia selvityksiä ja tiedottaa standardointiryhmien työstä. Syksyllä Jyväskylässä pidettävien kirjastonjohtajien neuvottelupäivien teemaksi esitetään kirjastojen arviointia. Vuoden 2004 aikana järjestetään johtajille seminaari ja workshop arvioinnista, rahoituksesta ja tulosanalyysistä.

Kaukopalvelumaksut ja muu kaukopalvelun kehittäminen

- Seurataan Sauli Laitisen saaman maksullisia palveluja koskevan selvityksen edistymistä. Kirjastoille on lähtenyt kysely maksullisen palvelutoiminnan tuloista asiakasryhmittäin, hinnaston rakenteesta, laskutuskäytännöistä ja maksupalveluasetukseen ja -päätökseen kohdistuvista muutostoiveista.

Osaamiskartoitus: yhteiset välineet, tietämyksen jakaminen

- Ensimmäisenä tavoitteena on selvittää osaamiskartoituksen menetelmiä ja niistä saatuja kokemuksia. Niiden pohjalta laaditaan ehdotus, miten osaamiskartoitusta lähdetään viemään eteenpäin yliopistokirjastoissa. Selvityksen laatimiseksi kootaan työryhmä, johon kuuluvat Kaisa Sinikara, Eeva-Liisa Lehtonen, Kristiina Hormia-Poutanen, Pirkko Lindberg ja mahdollisesti Matti Hjerppe. Lisäksi kysytään henkilöstöasioista vastaavien kiinnostuneisuutta. Kristiina Hormia on ryhmän koollekutsuja.

Verkoston strategian tarkistus loppuvuodesta

- Yliopistokirjastojen verkoston strategian toteutumista arvioidaan ja strategiaa uudistetaan kahden vuoden välein. Strategian arviointi ja uudistaminen aloitetaan syksyllä 2004.

7. Suunnittelijan sijaisuus ja tehtävien painotus kevätkaudella

Päätettiin, että Irma Reijosen opintovapaan aikana (helmi-heinäkuu) neuvoston sihteerinä toimivan suunnittelijan tehtävät painottuvat yliopistojen julkaisuutoimintaan ja open access -asioihin. Lisäksi sijainen hoitaa normaalit neuvoston ja työvaliokunnan kokousasiat ja tiedottamisen. Julkaisuasiat ovat esillä verkoston strategiassa ja toimintasuunnitelmassa ja open access -julkaisemisessa tapahtuu tällä hetkellä hyvin paljon. Muut keskeiset hankkeet ovat organisoituneet tai organisoitumassa, eivätkä siten vaadi suunnittelijan aktiivista osallistumista.

7.1. Seuraavan vuoden kokous- ja tapahtuma-aikataulu

- o 8.–9.1. Vapaa pääsy tieteelliseen tietoon – seminaari Open Access -julkaisemisesta
- o 6.2. muistiorganisaatioiden EU-tiedotustilaisuus
- o 25.2. sopimusasioita käsittelevä seminaari, palvelusopimukset, aineistosopimukset (HYK)
- o 19.3. infotutkimuksen seminaari Tiedon tuotanto ja käyttö (kutsuseminaari)
- o 23.–24.3. Virtuaaliyliopistopäivät
- o 31.3 HYK:n järjestämä ulkoisen rahoituksen seminaari, johtajille ja rahoituksesta vastaaville, maksullinen
- o HYK:n järjestämä 3. kirjastoverkostoseminaari (aika avoinna)
- o 1.4. Neuvoston kokous, Linnea2-yleiskokous Helsingissä
- o 26.–28.4. NCSC Nordic Conference on Scholarly Communication Lundissa
- o FinELib-päivä 26.5. (aika vahvistamatta)
- o Suomen Voyager-käyttäjärühmä 27.–28.5. Espoossa TKK
- o HYK:n järjestämä kansainvälisten hankkeiden seminaari (mm. TEL) (aika avoin)
- o syys-lokakuussa kirjastonjohtajien neuvottelupäivät Jyväskylässä

7.2. Verkostomaisen toimintatavan vahvistaminen

Asiaa ei ehditty käsitellä.

8. Muistiorganisaatioiden EU-tukiryhmä

EU-tukiryhmä on kirjastojen, arkistojen ja museoiden EU-hankkeisiin liittyvä tiedotus- ja keskustelufoorumi, joka syntyi 5. puiteohjelman IST-Cultivate hankkeen pohjalta. TEKES koordinoi Suomessa 6. puiteohjelman hakuja, joten tukiryhmän tärkein tehtävä on tiedottaminen ja muistiorganisaatioiden yhteistyön kehittäminen. Tukiryhmä järjestää muistiorganisaatioille tiedotustilaisuuden kevään aikana. Tiedotusta varten on lisäksi laajempi eu-kamut-sähköpostilista. Kirjastoista ryhmässä on mukana kansalliskirjaston, Helsingin kaupunginkirjaston ja ammattikorkeakoulujen kirjastojen edustajia.

Päätettiin tiedustella sähköpostitse yliopistokirjastojen halukkuutta osallistua tukiryhmän toimintaan.

9. Työvaliokunnan seuraava kokous

Seuraavan kokouksen asioita ovat ainakin toimintakertomus, -suunnitelman tarkistus ja tehtävänimikkeet. Päätettiin pitää kokous 4.2. klo 13 HYK:ssa.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 15.45.